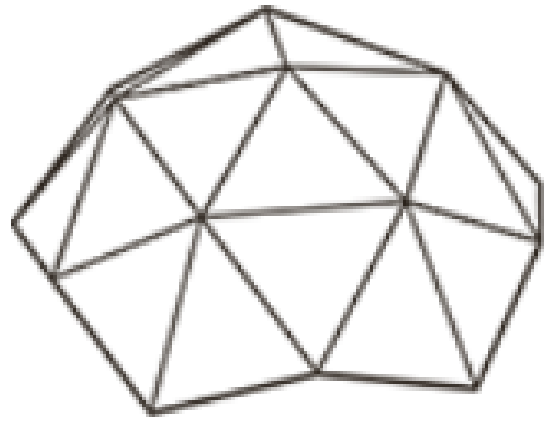

Koepel

Voor Effectieve Psychologische Behandelingen

Gooi jezelf erin: de therapeut als instrument

Anton Hafkenscheid

12 juni 2025

Hilversum

Effectieve behandelingen?

- Toenemende evidentie werkzaamheid behandelmodellen voor PS (Schematherapie, MBT, DGT ...)
- Werkzaam in het laboratorium $\neq$ Effectief in de praktijk
- Variant op Hippocrates: Het gaat er niet om **welke stoornis** de patiënt heeft, maar **welke patiënt** de stoornis heeft
- Persoon therapeut: storende factor?

FORUM

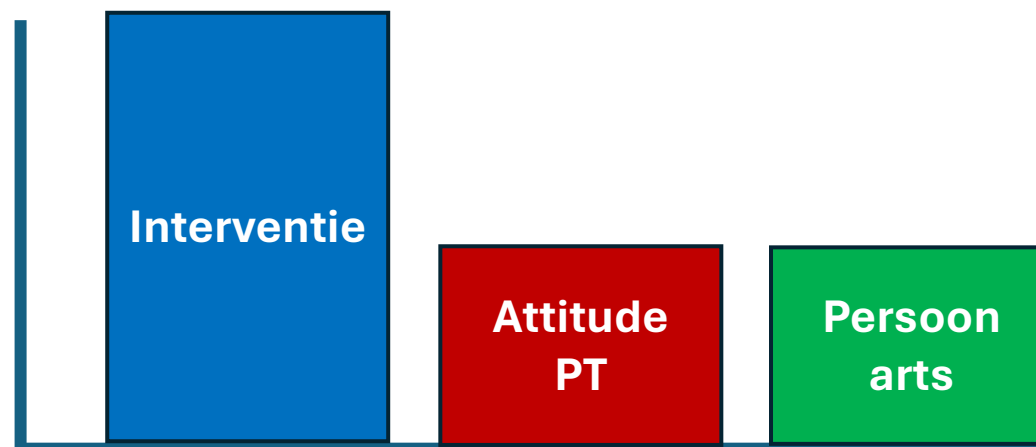
Reactie op Cuijpers (2024)

Anton Hafkenscheid

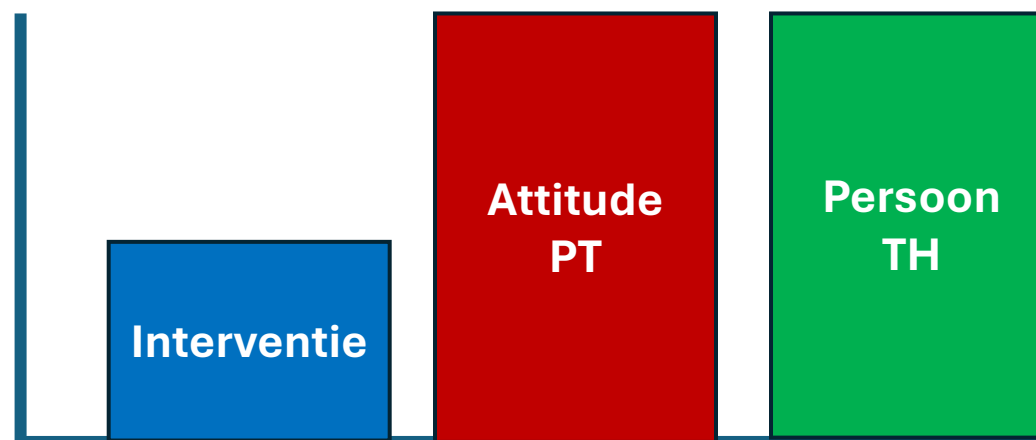
Tijdschrift voor Psychotherapie, 2024, 50(4) - 302

Belang attitude patiënt voor effectiviteit interventie

Somatische
geneeskunde

GGZ

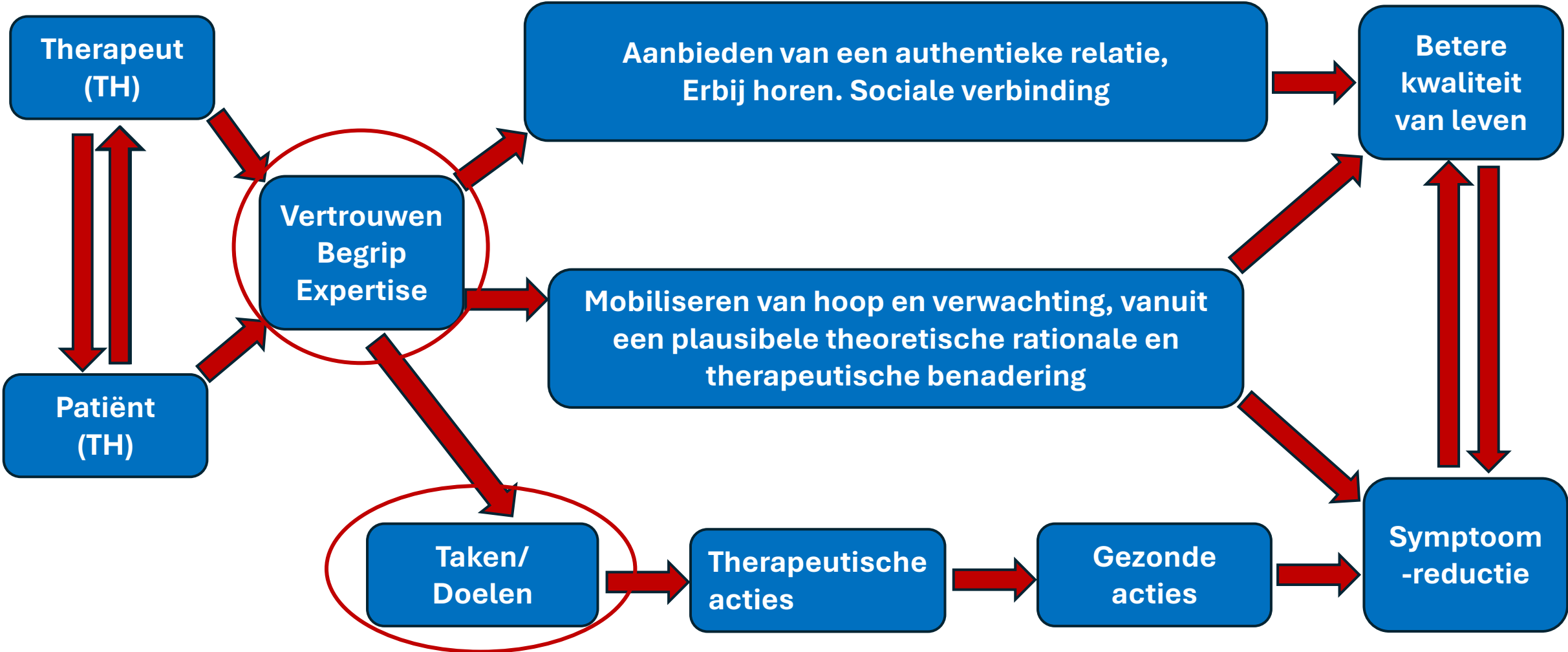

Contextueel model

Koepel

Voor Effectieve Psychologische Behandelingen

Leerprincipes therapeutische relatie

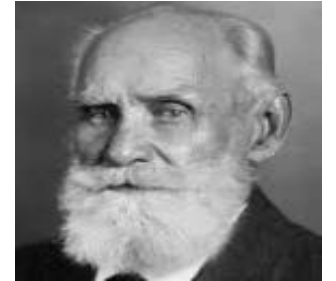

Koepel

Voor Effectieve Psychologische Behandelingen

Klassieke conditionering (antecent; associatie-leren)

- **Overdracht:** uiterlijk, stijl... TH hebben verworven prikkel(context)betekenis
- **Tegenoverdracht:** uiterlijk, stijl... PT hebben verworven prikkel(context)betekenis

Operante conditionering (consequent)

- **PT belooft** therapeutgedrag → Therapeutgedrag **neemt toe** (PT: 'bestraft' → TH: neemt af)
- **TH 'bestraft'** patiëntgedrag → Patiëntgedrag **neemt af** (TH belooft → PT: neemt toe)

Model leren

- TH vertoont gedrag → PT imiteert gedrag / PT vertoont gedrag → TH imiteert gedrag

Regel geleid leren

- “Volg het protocol trouw voor het beste therapieresultaat!”

TH = Therapeut PT = Patiënt

Psychopathologie: paradoxaal

Los van de oorzaken: symptomen en psychische problemen...

- a. ...zijn symbolische manier van communiceren (codetaal).
- b. ...zijn falende oplossingsstrategieën voor relationele problemen.

Psychopathologie:

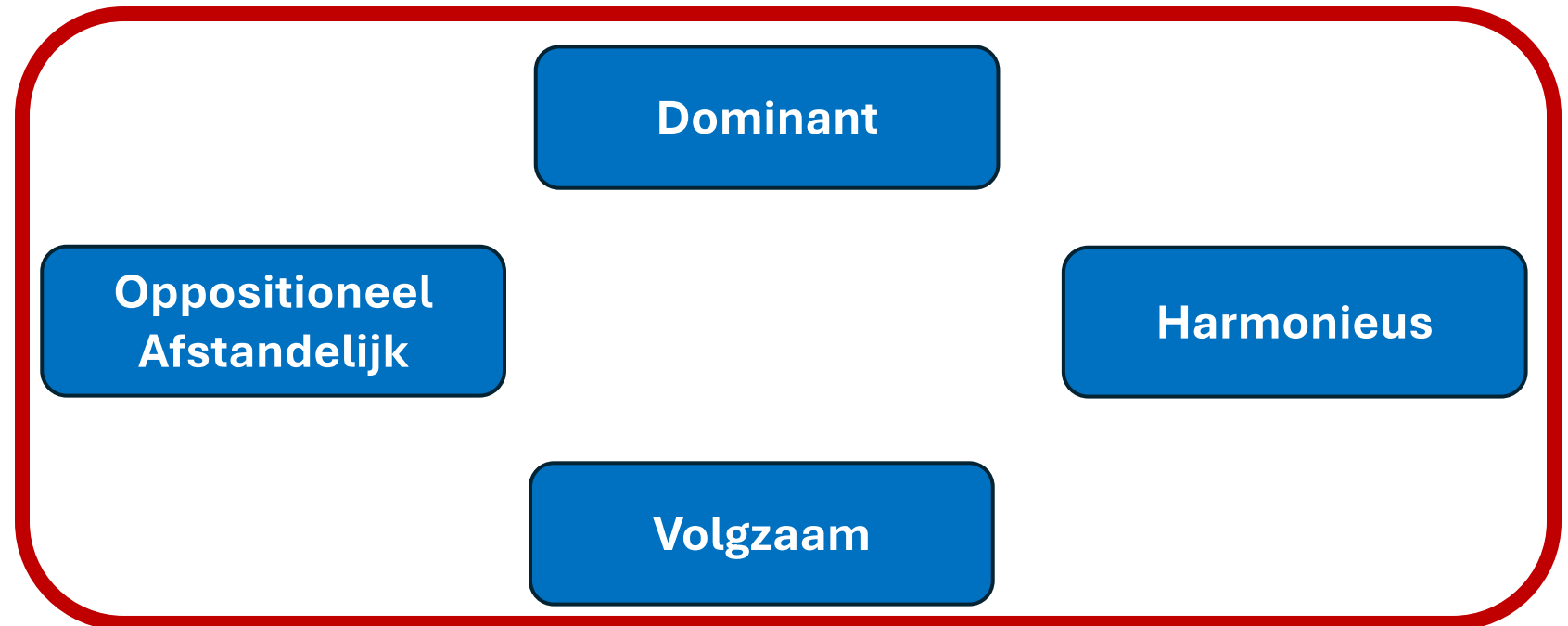
- a. NIET ontvangen wat je nodig hebt en (onbewust) uitlokken wat je NIET wilt: **zelfsabotage**.
- b. zelfbevestigend: versterkt zich en wordt in stand gehouden door **interpersoonlijke reflexen**: complementaire reacties '**handlangers**'.
- c. effect van eigen interpersoonlijk gedrag op ander(en): **blinde vlekken**.
- d. manifesteert zich altijd (vooral) op betrekkingniveau (*silent language*).

PS: interpersoonlijke stoornissen

Thuis

Therapeutische relatie

Aidan G. C. Wright¹, Whitney R. Ringwald¹, Christopher J. Hopwood², and Aaron L. Pincus³

It's Time to Replace the Personality Disorders With the
Interpersonal Disorders

American Psychologist

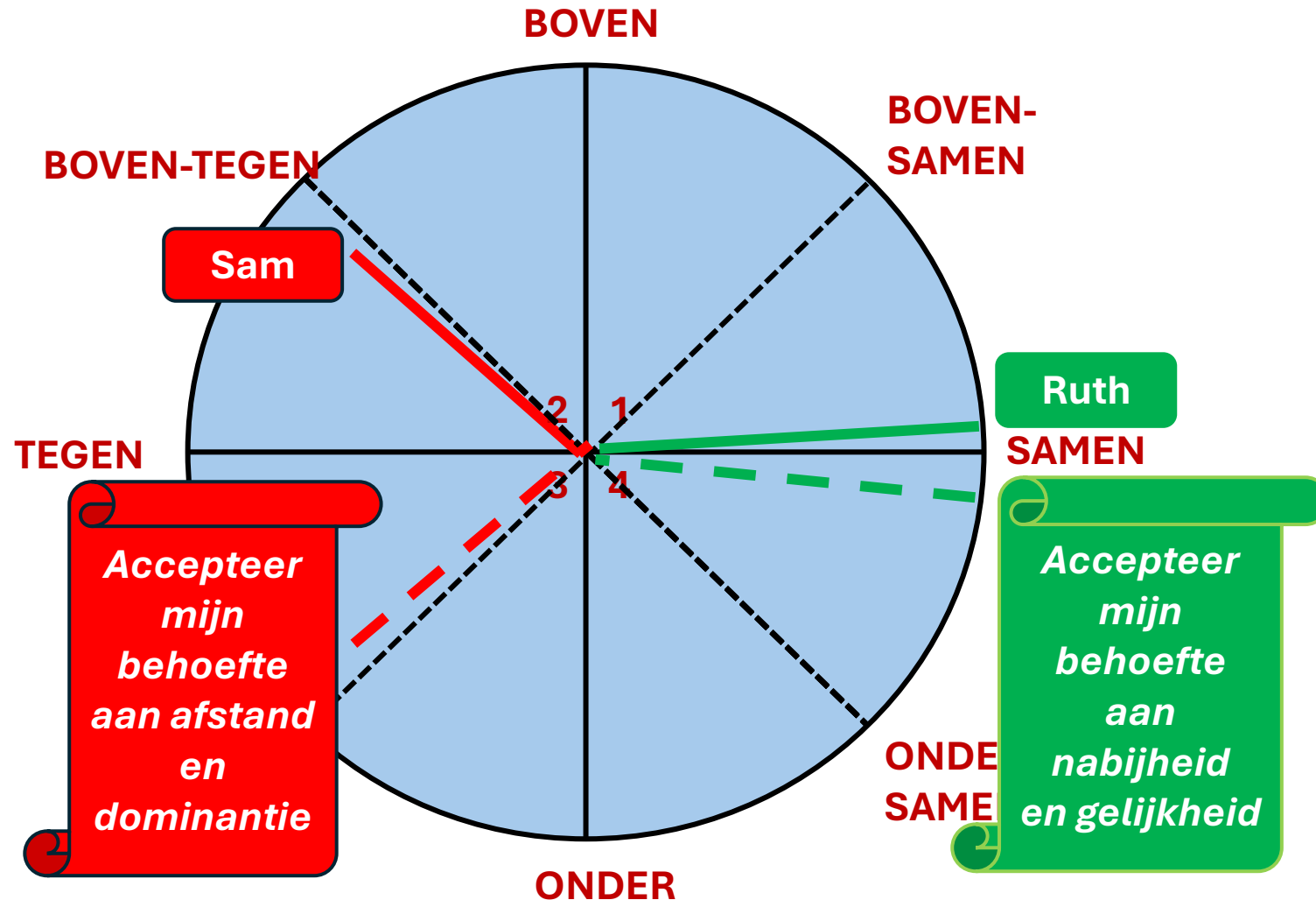
2022, Vol. 77, No. 9, 1085–1099
<https://doi.org/10.1037/amp0001087>

Silent language: relationeel bod

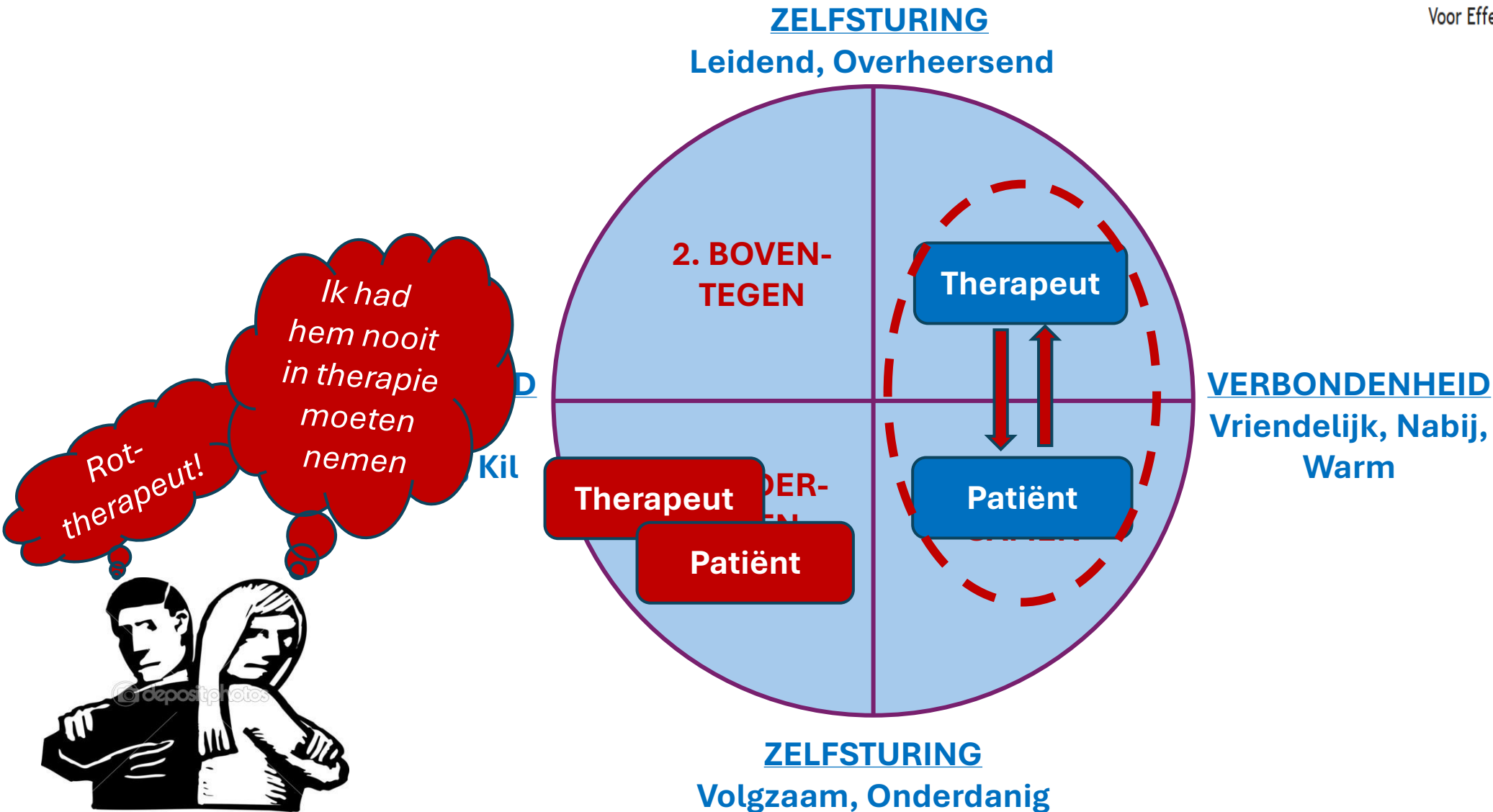

Koepel

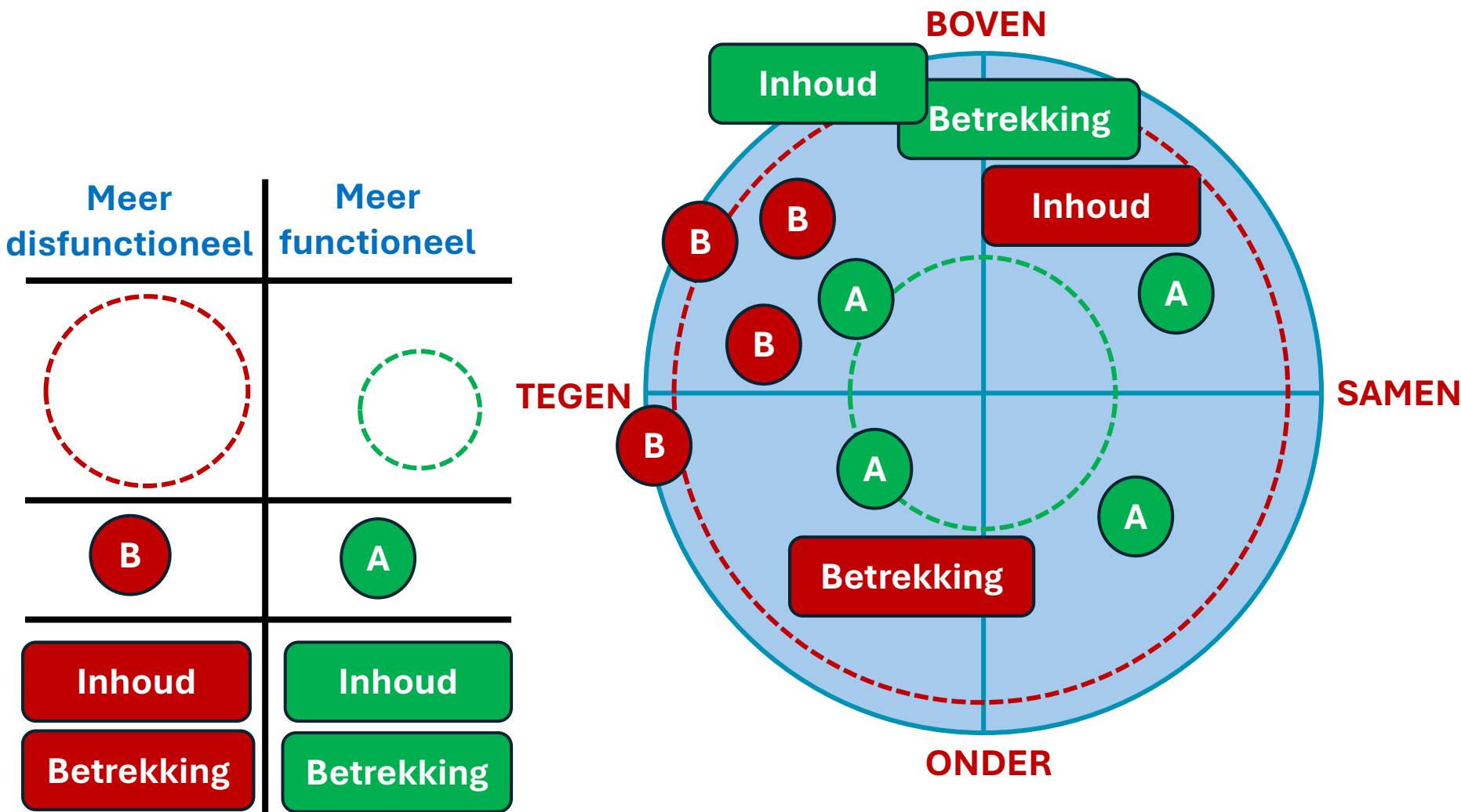
Voor Effectieve Psychologische Behandelingen

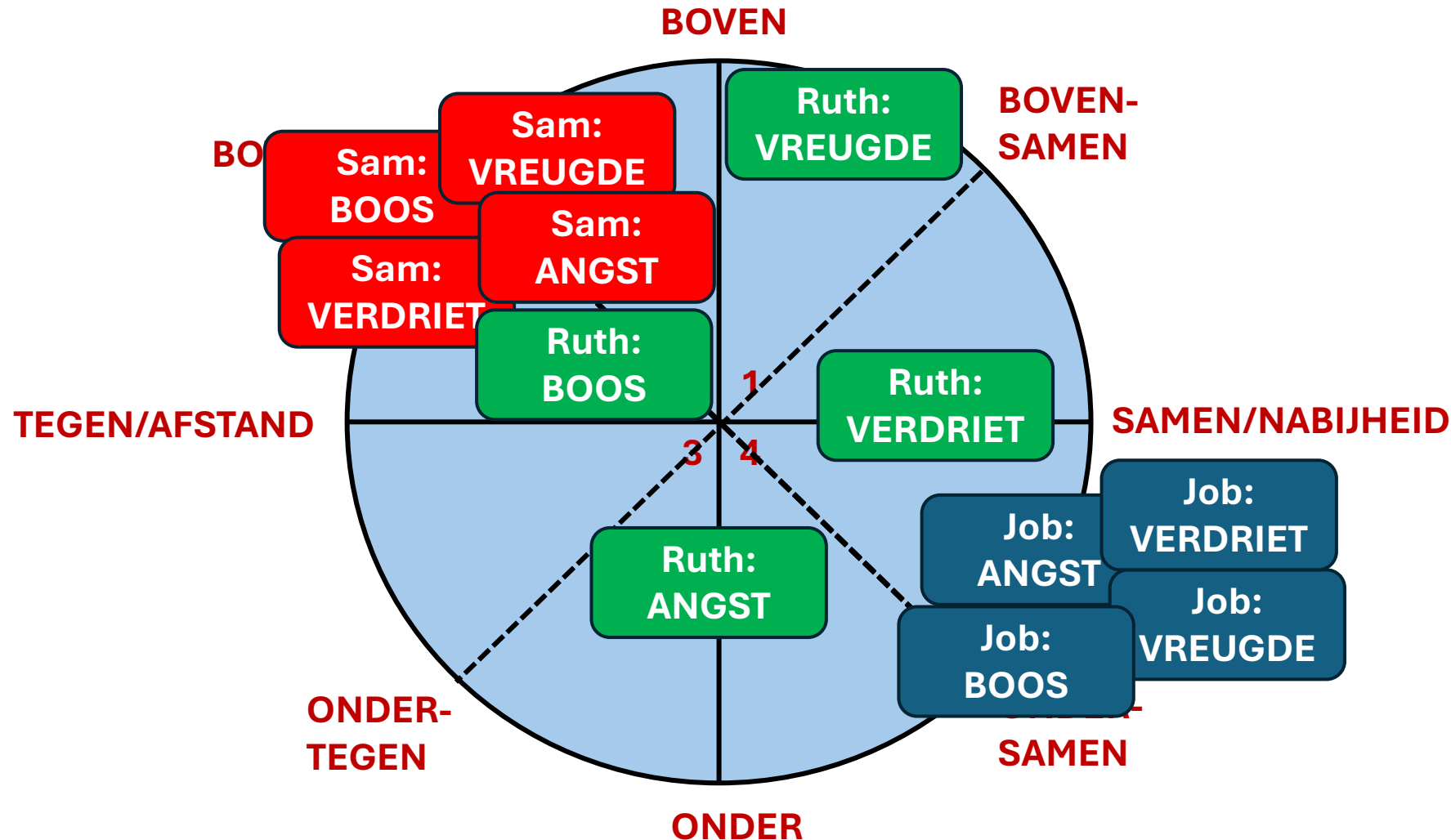
Therapeutische Relatie: méér dan een ovaal

Persoonlijkheidspathologie in interpersoonlijke cirkel (IPC)

Psychische gezondheid: flexibel, adaptief, gematigd

Wederkerige causaliteit

COMPLEMENTAIR

Risico:

- Verstarring
- Stilstand

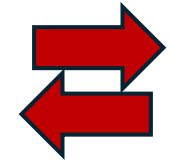
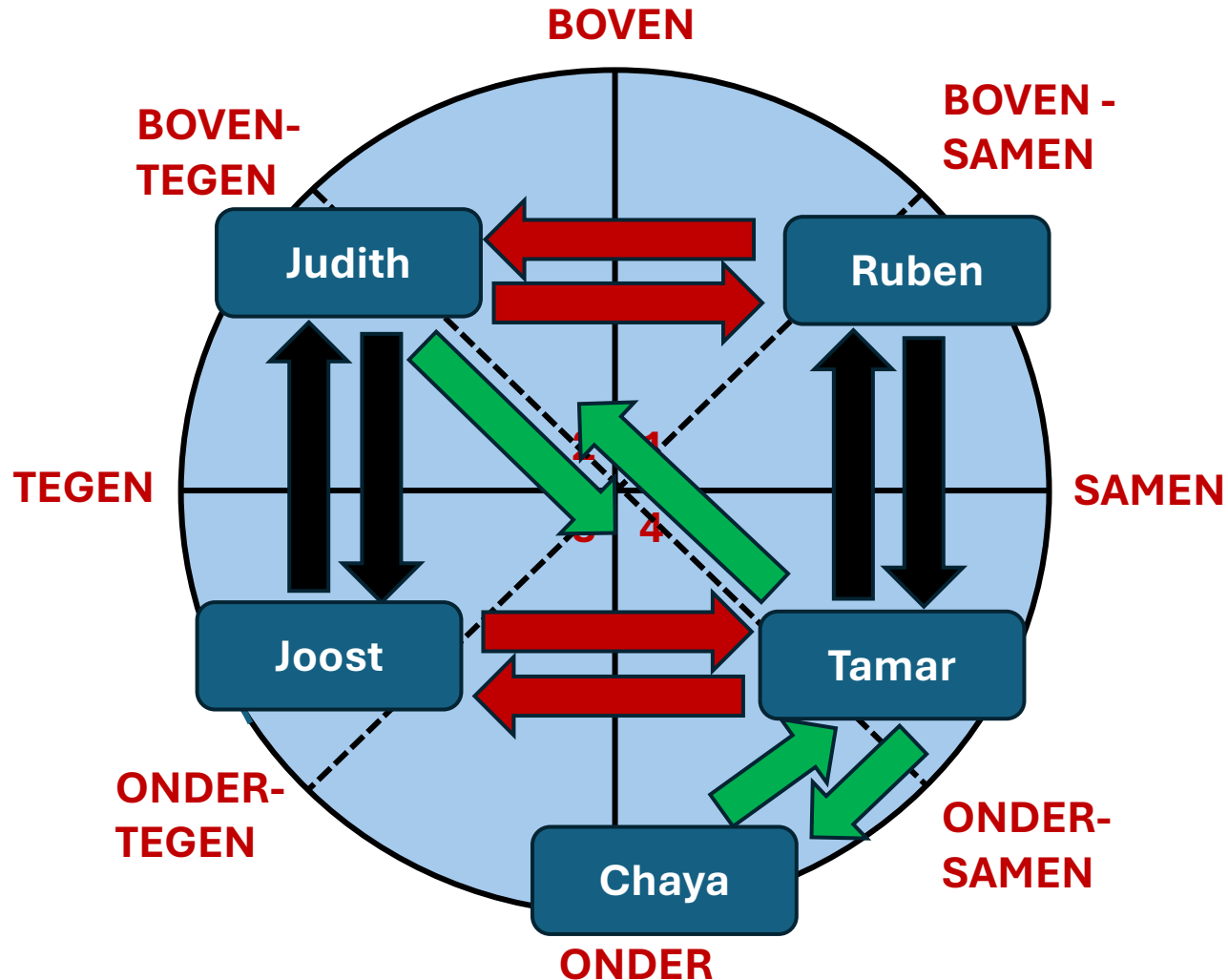
Kans:

- Voorspelbaarheid
- Rust, Harmonie

HALFCOMPLEMENTAIR

Complementair op ene
as,
niet complementair op
andere as

ANTICOMPLEMENTAIR

Risico:

- Strijd, escalatie
- Ontwrichting

Kans:

- Flexibilisering
- Groei

Beïnvloedingsboodschappen: *Wat doet de patiënt (met) mij?*

Impact Message Inventory-Circumplex (IMI-C) Beoordelingsschaal Beïnvloedingsboodschappen-Circumplex (BBB-C)

Als ik bij haar ben geeft zij mij het gevoel

door haar gecommandeerd te worden.

STERK

4

dat ik door haar op afstand word gehouden.

NOGAL

3

belangrijk te zijn.

HELEMAAL NIET

1

aangenaam onderhouden te worden.

NOGAL

3

een indringer te zijn.

NOGAL

3

verantwoordelijk te zijn voor de gang van zaken.

EEN BEETJE

2

door haar gewaardeerd te worden.

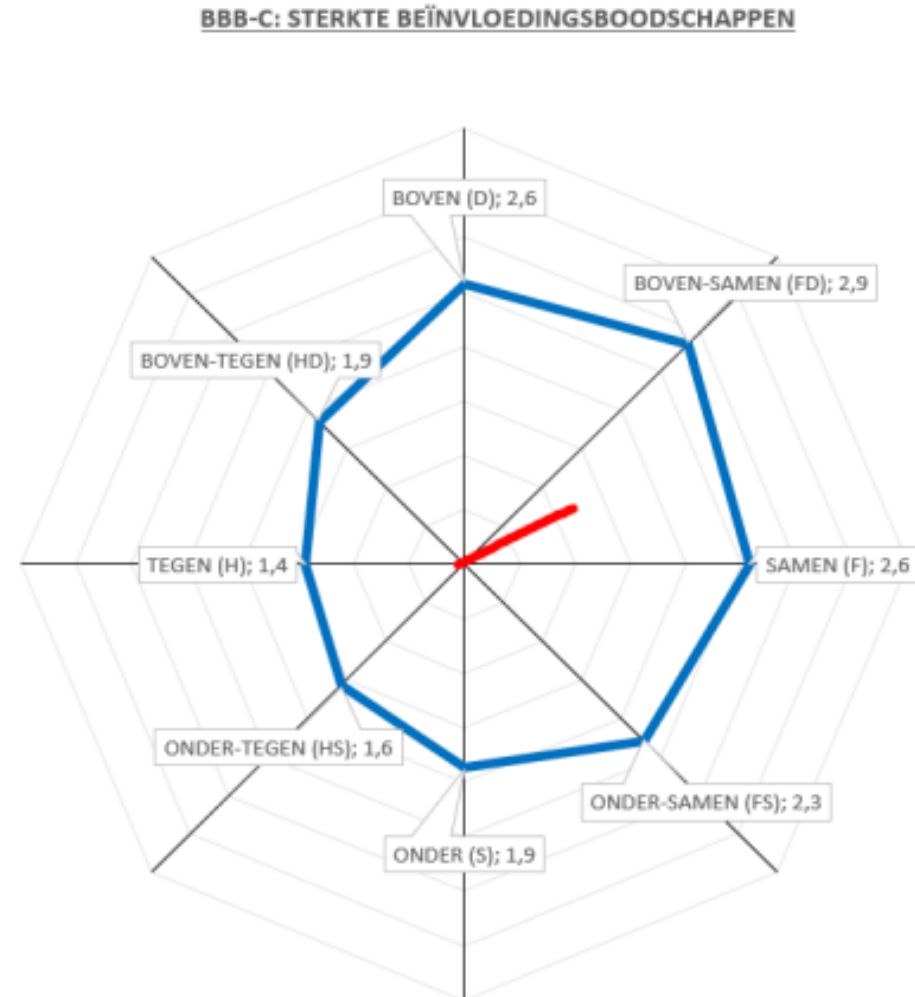
HELEMAAL NIET

1

Wat roept patiënt op?

BOVEN (D)	2,6
BOVEN-SAMEN (FD)	2,9
SAMEN (F)	2,6
ONDER-SAMEN (FS)	2,3
ONDER (S)	1,9
ONDER-TEGEN (HS)	1,6
TEGEN (H)	1,4
BOVEN-TEGEN (HD)	1,9
SAMEN-TEGEN	2,4 SAMEN
BOVEN-ONDER	1,3 BOVEN
• 56 items • Invultijd: 5-10 minuten	

Evidence-based?

BBB-C_Boom_Uitgevers_(c)Anton_Hafkenscheid.xlsx - Excel

The Impact Message Inventory-Circumplex (IMI-C): Exploring the Aversiveness Component of Therapists' Covert Reactions to Patients' Interpersonal Communications

Anton Hafkenscheid

Clinical Psychology and Psychotherapy
Clin. Psychol. Psychother. 10, 31–40 (2003)

Objective Countertransference: Do Patients' Interpersonal Impacts Generalize across Therapists?

Anton Hafkenscheid*

Sinai Center, Jewish Mental Health Services, Amersfoort, The Netherlands

The Impact Message Inventory (IMI-C): generalizability of patients' command and relationship messages across psychiatric nurses

A. HAFKENSCHIED PhD

Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing, 2005, 12, 325–332

Clinical and Research Psychologist, Sinai Centre, Jewish Mental Health Services, Amersfoort, the Netherlands

The Impact Message Inventory–Circumplex (IMI–C): A Replication Study of Its Circumplex Structure in a Dutch Sample

ANTON HAFKENSCHIED¹ AND DANNY ROUCKHOUT²

¹Outpatient Clinic, Sinai Centre, Amersfoort, The Netherlands

²Department of Political and Social Sciences, University of Antwerp, Belgium

Psychotherapy Research, July 2007; 17(4): 393–403

RESEARCH ARTICLE

Does a three-dimensional Impact Message Inventory-Circumplex (IMI-C) enclose an indirect measure of reactance?

Anton Hafkenscheid ✉ Marieke E. Timmerman ✉

Clinical Psychology & Psychotherapy

First published: 19 January 2023 | <https://doi.org/10.1002/cpp.2832>

Clinical Psychology and Psychotherapy
Clin. Psychol. Psychother. 19, 37–45 (2012)

Published online 15 December 2010 in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com). DOI: 10.1002/cpp.734

Assessing Objective Countertransference with a Computer-Delivered Impact Message Inventory (IMI-C)

Anton Hafkenscheid

Sinai Centre, Jewish Mental Health Services, Amersfoort, the Netherlands

Assessing objective countertransference: A comparison of two different statistical procedures in three different samples

ANTON HAFKENSCHIED¹ & DONALD KIESLER²

¹Department of Psychology, Sinai Centre, Jewish Mental Health Services, Amersfoort, The Netherlands and ²Department of Psychology, Virginia Commonwealth University, Richmond, VA, U.S.A

(Received 23 November 2005; revised 19 March 2006; accepted 20 March 2006)

Journal of Personality Assessment, 91(2), 187–194, 2009
Copyright © Taylor & Francis Group, LLC
ISSN: 0022-3891 print / 1532-7752 online
DOI: 10.1080/00223890802634340

Circumplex Structure of the Impact Message Inventory (IMI–C): An Empirical Test With the Dutch Version

ANTON HAFKENSCHIED¹ AND DANNY ROUCKHOUT²

Routledge
Taylor & Francis Group

Routledge
Taylor & Francis Group

Routledge
Taylor & Francis Group

(1) Onthouden sociale bekrachtiging: selectief negeren interpersoonlijk appèl

- Niet meer in de lach schieten bij de zoveelste grap van PT
- Niet meer het zoveelste goede advies geven aan PT die je vragend aankijkt met de met de woorden "Wat denkt u dat ik het beste kan doen?"
- Strikt op tijd stoppen met PT die steevast iets te laat komt en op het laatste moment nog een nieuw onderwerp aansnijdt
- "Ik zie hoe u slecht bent gezien en hoe moeilijk u bij uw verdriet daarover komt!", in reactie op PT die het zoveelste venijnige subtiele verwijt naar TH maakt
- "Terug naar de zorgelijke kant van úw alcoholgebruik!", in reactie op de PT die zegt dat haar drankgebruik meevalt t.o.v. echtgenote

(2) Metacommunicatie: beïnvloedingsboodschappen expliciet maken

- Je fronst je wenkbrauwen als ik je deze tip geef, alsof je zeggen wilt...
- Ik merk dat ik al een beetje vooruitloop op je reactie...
- Als ik je dit adviseer hoeft dat natuurlijk niet iets voor jou te zijn...
- Ik zou je zo graag wél iets concreets willen meegeven: misschien is dat meer mijn dan jouw behoefte?

Observatie-opdracht rollenspel

Koepel

Voor Effectieve Psychologische Behandelingen

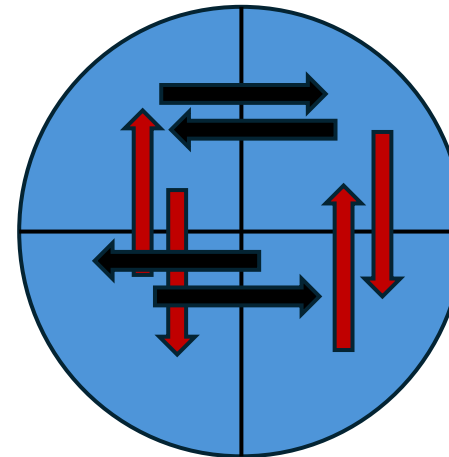
1. Communicatie op inhoudsniveau:
welke(e) kwadrant(en)?

2. Communicatie op betrekkingniveau:
welke(e) kwadrant(en)?

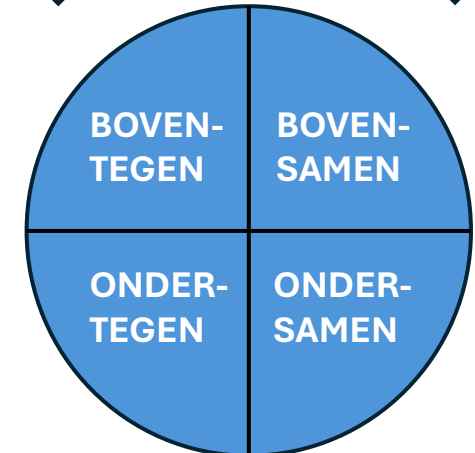
3. Zijn inhoud en betrekking congruent?

4. Communicatie **complementair** of
anti-complementair → ↓

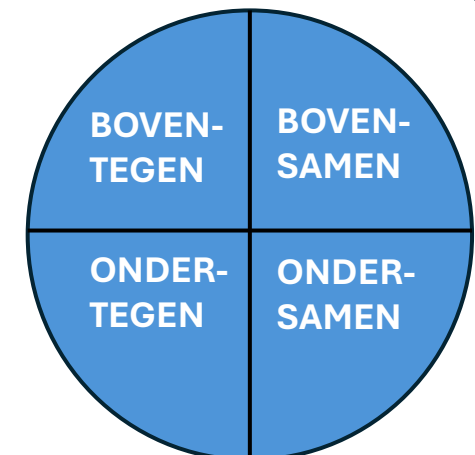
5. Is meer of minder complementariteit wenselijk?

↓ **Inhoudsniveau** ↓

↓ **Betrekkingniveau** ↓

Literatuur

Tijdschrift voor Psychotherapie, 2025, 51(2) - 80

Het interpersoonlijk model Therapeuteffect¹ Voor Effectieve Psychologische Behandelingen

Anton Hafkenscheid

Fundament voor psychotherapie-integratie?¹

Anton Hafkenscheid

102 tijdschrift Persoonsgerichte *experiëntiële* Psychotherapie

De interpersoonlijke cirkel

Een krachtige systematiek om vastlopende

interactiedynamiek rondom jongeren in de knel te begrijpen

Anton Hafkenscheid & Sietske Leijstra

- Van Duijvenbode, N., Nieuwland, M. & Hafkenscheid, A. (2025). Net even anders (2025). *De Psycholoog (in druk)*
- Hafkenscheid, A. (2025). Patiëntgebonden tegenoverdracht: Evidentie op basis van de Beoordelingsschaal Beïnvloedingsboodschappen-Circumplex (BBB-C). *Tijdschrift Persoonsgerichte experiëntiële Psychotherapie (in druk)*.

Koepel

ONDERZOEK

TIJDSCHRIFT VOOR ORTHOPEDAGOGIEK